

УДК: 027.022-053.2(497.115)
027.625(497.115)
<https://doi.org/10.18485/glasbibl.2023.29.8>

Наташа Симић

Народна библиотека Србије, Београд
natasa.simic@nb.rs

Иван Караџић

Народна библиотека Грачаница
ivankaradzic1994@gmail.com

ПРОГРАМИ ЗА ДЕЦУ У НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ ГРАЧАНИЦА

Сажетак: Прича о библиотекама увек је прича о вредностима које једно друштво заступа. У читаоници предвиђеној за најмлађе посетиоце Народна библиотека Грачаница организују разне манифестације, пројекте и радионице. Неки од пројекта које реализује Дечје одељење ове установе су „Креативно читање”, „Разиграна библиотека” и „Екологија за почетнике”. За време летњег распуста у установи се организује још један програм „Креативно лето у библиотеци”. Такође, у сарадњи са локалном самоуправом у новој згради Библиотеке покренут је пројекат у ком учествују учитељице у пензији, а планирано је да оне деци читају бајке и одабране приче као и да осим њих то чине и млади учитељи, којима је то уједно и одређена припрема за будући посао.

Кључне речи: Библиотека, Грачаница, Косово и Метохија, Дечје одељење библиотеке, програми за децу

Увод

Библиотека је културна, васпитна и информациона институција која прикупља, обрађује и чува своје колекције из разних области стваралаштва и интелектуалне делатности. Библиотека служи ширењу знања, културе, образовања, науке и пружа корисницима могућност стручног, стваралачког и грађанског развоја¹.

---

1 Наташа Ј. Симић, „Школска библиотека и програм рада школског библиотекара”, *Библиошкекарство Српске*, год. 7, бр. 7 (2018): 253–261.

Народна библиотека Грачаница, одлуком Скупштине града Приштине, од 13. децембра 2000. године постала је правни следбеник Градске библиотеке из Приштине. Целокупан фонд библиотечно-информационе грађе остао је у Приштини, а сачуване су само књиге које су се тада налазиле у издвојеним одељењима у Грачаници, Лапљем селу, Чаглавици и Доњој Брњици. Народна библиотека у Грачаници дуже време је пословала у просторијама Дома културе Грачаница у једном малом и скученом простору, у коме је био смештен невелик број полица, а фонд је бројао око 30.000 библиографских јединица. Ипак, установа се може похвалити веома ретким издањима, као што су *Сан лејње ноћи* из 1895. године и *Кумова клетва* Јанка Веселиновића из 1923. године.

Дечје одељење Народне библиотеке Грачаница

Одлуком Министарства државне управе и локалне самоуправе Републике Србије издвојен је новац за изградњу новог објекта. Током „Видовданских свечаности 2021” отворена је нова зграда са 450 м² корисног простора, у коју је пресељен целокупан фонд Библиотеке. Поред простора који је намењен запосленима, Библиотека има и читаонице како би читаоци могли више времена да проводе у самој библиотеци.²

² Наташа Симић и Бранкица Костић, „Народна библиотека Грачаница – прошлост, садашњост и будућност”, у *Zbornik radova [Електронски извор] / III међународна конференција библиотекара, архивиста и музеолога “Libraries, Archives and Museums LAM Montenegro 2022”*, prir. Dragica Lompar, (Cetinje : Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević”, 2023), 127-135.

Свим корисницима који су са простора Косова и Метохије, без обзира на националност, вероисповест и језик је омогућен приступ библиотечко-информационој грађи. У просторијама Библиотеке се организују културне и образовне активности: изложбе, промоције књига, литерарни часови, састанци са писцима и још много тога.

Програмске активности намењене деци

Посебна пажња у Народној библиотеци Грачаница посвећује се најмлађим члановима. Фонд Дечјег одељења броји близу 3.000 наслова на српском, енглеском и другим језицима. На полицама овог одељења најзаступљеније су енциклопедије, приручници, лексикони, бајке, сликовнице и остала литература прилагођена предшколском и основношколском узрасту.

У читаоници, намењеној најмлађим посетиоцима, организују се различите активности и манифестације, као и пројекати „Креативно читање”, „Разиграна библиотека” и „Екологија за почетнике”. За време летњег распуста реализује се још један програм у оквиру Дечјег одељења Народне библиотеке Грачаница, а то је „Креативно лето у библиотеци”. Такође, у сарадњи са локалном самоуправом у новој згради је покренут пројекат у коме је осмишљено да учествују учитељице у пензији и њихов задатак је да читају одабране бајке и приче, а такође замисао је била да се у те активности укључе и млади учитељи, којима би то био један од видова припреме за будући посао и рад у образовном систему.

Пројекат „Креативно читање” намењен је најмлађим читаоцима, деци предшколског узраста и основцима нижих разреда. Због све тежег проналазачких места у школама, управа Библиотеке је заједно са руководством Општине осмислила овај пројекат као једну међуфазу на путу до запослења. Младе особе са дипломом Учитељског факултета, у читаоници за децу, имају могућност да стекну прво искуство у раду са њима. Овај пројекат се остварује и у сарадњи са свим околним основним школама, али и целокупном заједницом. Према већ унапред утврђеном распореду школа организује долазак деце у Библиотеку, а њихови домаћини, тј. млади, незапослени учитељи проводе време са њима тако што их подстичу да читају, цртају или непосредно разговарају са њима о животу у енклави. Ови млади проф. разредне наставе, осим што деци читају бајке, басне и приповетке, веома често им дају и могућност да они сами бирају тему и књигу о којој ће причати или која је занимљива, не само њима већ и њиховим вршњацима. То је уједно и подстицај развоја дечје креативности, с обзиром на то да они треба да осмисле крај приче, бајке или басне. Свако дружење се завршава кратком провером наученог, у виду квиза знања, а победник добија привилегију да бира на коју ће тему бити организовано следеће окупљање. Субота пре подне је резервисана за дружење деце из свих основних школа у енклави и пројектом је предвиђено да се тог дана читају песме омиљеног песника. Наиме, прво се одабере аутор за децу чија ће се поезија тог месеца читати, а затим се из фонда издвајају све публикације

које садрже његове песме. Након читања, свако дете има могућност да каже која му се песмица највише допала и да њу напише на одговарајућем папиру, најчешће хамеру, који потом исече у жељени облик и затим се то поставља на пано.

Књиге које су се користиле на пројекту Креативно читање

Народна библиотека Грачаница

Други пројекат, „Разиграна библиотека”, осмишљен је са циљем да привуче што већи број ученика виших разреда основних школа. „Разиграна библиотека” је један *распеван* и *бучан* програм чија је превасходна мисија међусобно упознавање школараца, дружење и њихово генерацијско зближавање. Тај пројекат чине радионице без унапред утврђене теме и на њима се прича о свему што окупира пажњу младих људи, а често библиотекари организују дружења полазника који

долазе на радионице са завичајним писцима, глумцима или сликарима. У госте долазе и лекари, психолози и професори са факултета. Пројекат „Разиграна библиотека” је такође осмишљен и са циљем да деци прикаже грачаничку Библиотеку као место где је пријатно провести време са вршњацима и дружити се са њима и поред тога стицати знања из разних области, а не само као простор у коме је смештен велики број књига. Због целокупне политичке ситуације, живота у једном затвореном простору, тинејџери често нису у могућности да посете многа културно-историјска места којима обилује Косово и Метохија (КиМ). Те се током тих окупљања радионичарима прикаже одабрана књига, проспект или каталог из завичајне збирке како би се они што боље упознали са својим завичајем. Највећи број деце је имало прилику да од старијих укућана чује и сазна мноштво информација о историји простора КиМ, обичајима и српским светињама које су прави бисери српске духовности, традиције, али и културног идентитета. Имајући то у виду, у овај сегмент пројекта укључени су историчари, архивари, историчари уметности и многи други гости.

Дакле, „Креативно лето у библиотеци” је програм који је замишљен као низ активности радионичарског типа, а намењен је деци основношколског узраста са циљем да се повећа интересовање за књижевност и уметност и различите облике изражавања, као и да се подстакне и развија њихова креативност. Кроз едукативне и занимљиве садржаје, у којима деца активно учествују, уједно и откривају колика је вредност књига и библиотеке, и колико је читање значајно.³

Програм „Креативно лето у библиотеци” се састоји од неколико различитих радионица: „Чаробна кутија – игра словима и речима”, „Направимо књигу заједно” и „Песник и његове песме”, која је и једна од најпосећенијих.

Летњи распуст је идеално време за организовање оваквих видова програма намењених деци и младима. То је време када они одмарају од свакодневних школских обавеза, али ипак желе да употпуне слободно време, те је важно да се и у том периоду анимирају да не би изгубили контакт са књигом, већ да би се одабиром необавезне лектире или читањем неких других публикација, које би им могле бити занимљиве, испуни летњи период, све до враћања у школске клупе. Рад библиотекара, мноштво књига у Библиотеци у Грачаници и пријатна атмосфера заиста мотивише децу да је редовно посећују и бораве у њој. Стога би ваљало наставити овакве активности, да би они књигу прихватили као средство које ће им помоћи да пронађу многе одговоре на различита питања, реше недоумице, али и забаве се читајући духовите и занимљиве садржаје.

Библиотека би за свако дете требало да представља, осим куће и школе, једно од најлепших места где могу квалитетно провести време, место где се негује и чува љубав према писаној речи и у коме су окружени знањем, правим вредностима, једном речју – суштинском лепотом. Храмови књига су такође и мостови

³ Наташа Симић и Бранкица Костић, „Креативно лето у библиотеци”, *Нови Леџаиш*, год. 3, бр. 4 (2022): 31-33.

који спајају, нарочито у Грачаници, а сви би требало да знају колико је то важно за живот и опстанак у једној таквој средини. У грачаничку Библиотеку се долази са радошћу и истраживачком жељом, а не због морања. Приближавање књига малишанима кроз бајке, приче још у најранијем детињству утичу на то да они откривају много тога важног, поспешује се њихов интелектуални развој, то им помаже да развију и обогате говор и језик, али и да освесте своју везаност за завичај, дубоку укореењеност њихових предака на подручју Косова и Метохије.

У оквиру програма Разиграна библиотека гост Дечјег одељења била је Милица Матијевић

Закључак

Данас, на почетку 21. века, истраживања показују да књига и читање губе битку са другачијим садржајима и активностима које нуди савремено информатичко доба. Телевизија, интернет, паметни телефони, друштвене мреже постају доминантан начин комуникације и размене информација.⁴

Улога једне библиотеке се огледа и у томе са колико ће се успеха младима приказати да постоје и друге квалитетне и занимљиве активности које могу окупирати њихову пажњу. Захваљујући горенаведеним пројектима, великом ангажовању библиотекара, учитеља и наставника основних школа као и целокупне заједнице у Грачаници, програми и радионице се успешно одвијају већ неколико година уназад. А од прошле године велики помак представља и то што се такве активности организују у новој згради Библиотеке, у адекватнијем и већем простору, па је и одзив деце због тога знатно бољи. Ангажовање локалних предузећа, која пружају помоћ да би се обезбедиле скромне награде или освежење за време трајања дружења, још један је пример сарадње локалне заједнице са Народном библиотеком Грачаница. Те овакви пројекти постају светли примери који се беже на културној мапи овог дела Косова и Метохије.

Литература

1. Radulović, Marija. „Tinejdžeri i biblioteka”. *Glas biblioteke*, br. 20 (2014): 97-114. (na ćirilici)
2. Simić, Nataša J. „Školska biblioteka i program rada školskog bibliotekara”. *Bibliotekarstvo Srpske*, god. 7, br. 7 (2018): 253-261. (na ćirilici)
3. Simić, Nataša i Brankica Kostić. „Narodna biblioteka Gračanica – prošlost, sadašnjost i budućnost”, U *Zbornik radova [Електронски извор] / III међународна конференција библиотекара, архивиста и музеолога “Libraries, Archives and Museums LAM Montenegro 2022”*, prir. Dragica Lompar, 127-135. Cetinje: Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević”, 2023. (na ćirilici)
4. Simić, Nataša i Brankica Kostić. „Kreativno leto u biblioteci”, *Novi Legat*, god. 3, br. 4 (2022): 31-33. (na ćirilici)

4 Марија Радуловић, „Тинејџери и библиотека”, *Глас библиотеке* бр. 20 (2014): 104.

CHILDREN'S PROGRAMS AT THE GRAČANICA PUBLIC LIBRARY

Summary

The story of libraries is always a story of values that a certain society represents. At the reading room designed for the youngest visitors of the Gračanica Public Library, various events, projects and workshops are organized. Some of the projects run by the Children's Department are Creative Reading, Playful Library and Ecology for Beginners. During summer vacation, the program Creative Summer at the Library is organized in this institution. Also, in cooperation with the local government a new program has been launched, and it entails reading fairy tales and selected stories to kids by retired teachers, but with the participation of young teachers who prepare for their future job in such a way.

Keywords: Library, Gračanica, Kosovo and Metohija, Children's Department, children's programs

Nataša Simić
Ivan Karadžić